

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Accvratam Qvæstionvm D. Thomæ, Ab LXXXIV. Vsqve ad finem: &
Disputationum de virtute Pœnitentiæ, De Clauibus, De Sacramentis
Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, De Purgatorio, Suffragiis & Indulgentiis,
expositionem complectens : Accesserunt Indices quinque: ... Postremus

Suárez, Francisco

[Köln], 1616

Sectio 1. Vtrum ad concedendam indulgentiam necessaria sit aliquæ
causa finalis, quæ moueat concedentem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93815)

SECTIO I.

Utrum ad concedendam indulgentiam necessaria sit aliqua causa finalis, quae moueat concedentem.

¹
Ratio dubitandi.

Ratio dubitandi esse potest: quia indulgentia secum habet intrinsecum motiū sufficiens, quale est liberare proximum à tali miseria: ergo illud factis est, ut talis concessio honestè fiat, & à fortiori ut fiat valide: quia actus iurisdictionis inualidus nunquam honestè fit, per se loquendo, & seclusa ignorantia. Prima consequentia patet: quia ut actus sit honestus ex parte finis, satis illi est habere intrinsecum motiū honestum: supponimus enim ex parte aliarum circumstantiarum non habere inordinationem aliquam: nam hoc etiam accidentarium, & extrinsecum esset. Antecedens patet: tum quia in ipso, cui cōceditur indulgentia pro se, vel pro alio, ut honestè operetur ad illam lucrandam, sufficit quod id faciat, ut se, vel proximum liberet à tali debito, etiam si nullum aliud extrinsecum motiū habeat; ergo in concedente erit illud etiam sufficiens motiū. Tum etiam: quia in elemosyna corporali sufficiens motiū ad honestatem eius est liberare proximum à tali miseria, & in elemosyna spiritali, quæ fit per alia suffragia, simile aut proportionale motiū est sufficientissimum, & in sacramento penitentiae optimum motiū absolutio- nis est liberare proximum à miseria peccati, illudque sufficit, supposita dispositione, & capacitate subiecti: ergo idem dicendum est in presenti, siue indulgentia intelligatur fieri per modum suffragij & elemosynæ, siue per modum absolutio- nis: nam etiā supponitur subiectum capax, & dispositum, neque propter intrinsecum finem redditur magis capax, magisue dispositum. Denique Christus Dominus absolute concessit facultatem Petro dicens, *Quodcumque solueris*: neque addidit restrictionem, quod solueris ex causa seu fine extrinseco honesto: ergo non est à nobis addenda illa restrictio, quandoquidem neque ex natura rei necessaria est ad honestatē actus, ut ostensum est. In contrarium autē est; quia, si huiusmodi finis non esset necessarius, ut concessio indulgentiæ sit rationabilis, & prudens, posset Pontifex sua voluntate spoliare Purgatorium, vel omnibus ritē confitentibus totum reatū pœnæ remittere, eo tantum fine, ut eos illo malo liberaret: consequens autem est planè absurdum.

²
Causam piam esse necessariā ad indulgentiam licitè concedendam.

Dicendum ergo est, necessariam esse causam aliquam honestam, ac piam, ob quam expediat indulgentiam, eiusque effectum concedere, quæ distincta sit ab ipso effectu, seu fine intrinseco indulgentiæ. Hæc est communis sententia omnium scribentium in hac materia. Et à posteriori optimè conuincitur argumento facto. Ratio verò à priori est, quia hæc potestas, data est Ecclesiæ in ædificationem, & non in destructionem: concessio autem indulgentiæ solum propter seipsam, ut sic dicam, & suum effectum, sine alia causa, esset in destructionem & perniciem fidelium, sic enim neque in hac vita, neque in Purgatorio pœnas timerent, cum scirent iustè & sanctè posse illis liberaliter condonari: ergo etiam si Christus id expressè non declarauerit, potestas illa ex intrinseca ratione sua secum affert illam conditionem. Præterea, Deus ipse licet sit infinitè misericors, & liberalis, non statim remittit omnem pœnam temporalem, ut homines liberet à tali miseria, sed in hoc seruandum putat iustitiæ ordinem: ergo multò minis potest Pontifex licitè id facere. Patet consequentia: quia in hoc se gerit ut minister Dei, qui tenetur voluntati eius sese accommodare. Dices, Est de facto Deus hoc non faciat regulariter: certum est tamen posse id facere, sanctèq; facturum esse, si id velit, absque alia causa extrinseca: ergo inde non rectè probatur, hanc conditionem esse ne-

Obiect.

A cessariam ad honestatē huius actus. Respondeo, in Deo duplicem rationem esse considerandam, vniū supremi gubernatoris, legislatoris, aut iudicis, aliā supremi domini: si ergo priorem rationem præcisè spectemus, ex vi illius nō posset illa remissio omnino liberalis, & sine vlla causa prudenter fieri: quia esset contra iustitiam legalem, quam gubernator maximè seruare debet, quia respicit commune bonum. Quatenus verò Deus cum illa ratione habeat coniunctum supremum dominium, potest optinè omnia debita condonare prout voluerit: nam sua voluntate conuertet omnia in malus bonum. Vicarius autem Christi constitutus est supremus dispensator ministerialis, non verò factus est dominus, & ideo integra manet lex illa iustitiæ legalis, quam violaret, si temerè & sine causa pœnas peccatorum condonaret. Imò ratio etiam iustitiæ commutatiue in eo specialiter locum habet, quæ illum obligat, ut officio rectè & secundum æquitatem utatur.

B Quod tandem in hunc modum explicari potest nam vel indulgentia confidetur ut absolutio, vel ut dispensatio thesauri per modum suffragij. Priori modo manifestum est requirere causam, quia est actus iudicis ut sic: iudex autem non potest prudenter absoluerere reum solum ut ipsum à pœna liberet absque alia ratione, quod maximè locum habet in inferiori iudice, qui iudicare tenetur secundum leges superioris. Imò nec ipse superior (secluso Deo propter supremum dominium) potest sua voluntate absoluerere reum, nulla habita ratione communis boni, hac enim ratione nō potest Pontifex etiam in propriis legibus licitè dispensare sine causa. Et confirmatur: nam hac ratione, quantum sacerdoti absolute data sit potestas remittendi peccata, non est tamen ei liberum absoluerere à tota pœna hominem et contritum, si non est sufficienter dispositus ad totū illum effectum. Dices, hoc argumentum vel nihil probare, vel posse in contrarium retorqueri: nam confessor propter nullam causam extrinsecam potest absoluerere penitentem à tota pœna, si eius contritio nō est sufficiens dispositio ad tantū effectum: ergo etiam per indulgentias non poterit dari absolutio à tota pœna, propter extrinsecam causam, nisi in recipiēte sit aliqua interna dispositio proportionata ad illū effectum. Vel si assignetur diuersa ratio: quia absolutio sacramentalis est purè iustitiæ iuxta legem præscriptā in institutione sacramenti, absolutio autem in foro indulgentiæ est potius benignitatis: hinc non solum eueritur argumentum, sed etiam videtur concludi non esse necessariam aliam causam præter ipsammet benignitatem & liberalitatem. Respondeo diuersam quidem intercedere rationem exemplumque non esse sumendum, ut sicut in iudicio penitentiae causa proportionata talis remissionis est talis dispositio penitentis, ita in presenti foro causa proportionata est aliquid aliud bonum pertinens ad pietatem & honorem Dei: nam, licet in hoc foro nō attendatur ratio iustitiæ particularis, quæ consideratur per proportionem ad particularem dispositionem penitentis, non excluditur tamen ratio iustitiæ communis seu legalis, quæ postulat, ut huiusmodi benigna remissio non fiat sine iudicio & consideratione communis boni, quoniam aliter facta non esset liberalitas, sed prodigalitas, neque esset benignitas, sed crudelitas: quia tolleretur vitiorum correptio. At verò si consideretur indulgentia, ut dispensatio thesauri ad subueniendum indigentibus, etiam sub ea ratione requiritur modum & ordinem, ut rectè fiat: quia modus & ordo maximè consistit in legitima causa: nam hac seclusa, nullum principium superest, ex quo talis moderatio sumi possit, sed sine vllotermine posset fieri talis remissio, quod per se constat esse valde absurdum ut declaratum est.

Ex his

4. Ex his facilis est responsio ad rationem dubitandi in principio positam. Nam, licet subleuare miseriam indigentis per se honestum sit, si recta ratione mensuretur, tamen suam etiam moderationem seu proprium medium requirit, peccarique in eo potest per excessum, sicut & per defectum. Præsertim, si quis non sit dominus, sed dispensator bonorum, quæ distribuit: tunc enim ut subuentio sit honesta, non satis est ut indigenti fiat, sed necesse est ut fiat iuxta rationabilem voluntatem Domini, qui dispensationem commisit. Ac præterea subsidium collatum alteri, ut liberaliter & sine ullo onere ab aliquo malo liberetur, non semper est per se honestum, quando illud malum maiorem habet rationem boni, aut respectu eius quia illud patitur, aut respectu boni communis. Hæc autem in presenti concurrunt: nam Pontifex concedens suffragium in indulgentiæ, non est Dominus, sed dispensator: voluntas autem Christi est, ut rationabiliter dispenseret. Item malam poenæ temporalis: licet respectu peccatoris in eodem modo sit, tamen respectu boni communis est magnum & necessarium bonum, cui periculum crearetur, si malum illud gratis & sine causa tolleretur per alienum subsidium: non est ergo illud sufficiens motiuum, nisi coniungatur alia causa, quæ compenfit illud commune bonum.

5. Quapropter non est simile de ipso, qui indulgentiam lucratur: tum quia ad ipsum non spectat munus dispensandi thesaurum, aut habere in hoc negotio curam iustitiæ legalis, sed patienti priuatam satisfactionem, seu soluendi proprium debitum prout commode potuerit. Tum maximè, quia ipse iam supponit satisfactionem communem, legitimè sibi applicatam, & ideo sufficienti intentione operatur, si propter suum spirituale commodum operetur. De elemosyna autem corporali iam dictum est. Quod si argumentum fiat de suffragio spiritali facto ex propria satisfactione, & propria voluntate, etiam de illa non est similis ratio: tum quia fit de proprijs bonis, quorum homo est suo modo Dominus: tum quia non est actus iustitiæ legalis, sed priuatæ charitatis seu misericordiæ, tum quia ex illo nullum sequitur commune nocumentum, etiam si solum fiat propter commodum illius animæ cui offertur. Et quoad hoc etiam non est similis ratio de absolutio- ne sacramentali: nam per illam non fit propriè dispensatio aliqua ad arbitrium concedentis, sed fertur iudicialis sententia iuxta leges à Christo statutas: & ideo ut honestè exercentur, non requirit aliquam extrinsecam causam præter intrinsecam rationem iustitiæ, quam includit, quæ reducat in commodum penitentis, & in honorem Dei, & propter vtrumque motiuum potest honestè fieri. Concessio autem indulgentiæ includit dispensationem quandam arbitrariam, id est arbitrio Pontificis relictam, ideoque, ut honestè fiat, requiritur ut tale arbitrium ex aliqua legitima causa fiat. Vnde qui de confessore putant habere potestatem imponendi maiorè, vel minorè satisfactionem pro tota poenâ debita: consequenter dicere debent, per se loquendo, debere imponere adæquatam satisfactionem: quæ posse illam in minorem commutare, nisi ex aliqua legitima causa ad illud forum pertinet.

6. Atque hinc inferitur causam hanc debere esse proportionatam indulgentiæ, quæ conceditur, seu quantitati eius, ut concessio prudens sit & rectè facta: nam quo maior sit remissio, siue intensiue, id est, quoad grauitatem poenæ, siue extensiue, id est, quoad plures personas, vel actus, eo maior requiritur causa cum proportione, quod facile patet rationibus factis, & ex ipsa generali ratione prudentis operationis, ac dispensationis constat, causam seu finem debere esse proportionatum actioni. Sed quæret tandem aliquis: an talis causa semper sit sufficiens, ut concessio indulgentiæ rectè fiat. Respondetur, aliud esse de actione hac secundè se, aliud ut egreditur à concedente. Priori ra-

tionem sufficit prædicta causa ad honestatè actionis, quantum est ex se, seu ex suo genere: & hoc modo tunc loquimur: quia hæc consideratio est per se, reliqua vero sunt per accidens, quæ non cadunt sub scientiâ. Vnde posteriori modo de illa loquendo necessariū est, ut ex parte operantis non adiungatur aliqua alia circumstantia, vel praua intentio. Fieri enim potest ut ad concedendam indulgentiam subfit causa sufficiens, & tamen quod dispensator illa concedat propter auaritiâ, ambitionem, vel quid simile, quæ quidem intentio reddet eius actionem turpem quæuis concessio ipsa secundum se spectata sit legitima & rationabilis.

SECTIO II.

Virum legitima causa ita sit necessaria ad indulgentiam, ut sine illa concessa sit nulla.

Ratio dubitandi est: quia multa illicitè sunt, quæ tamen facta tenent: ergo, quantum talis indulgentia illicitè concedatur, nihilominus valida esse poterit: nam in concedente est potestas, & voluntas, quantum est ex se efficax, & nullum est principium sufficiens, quod illam irritam faciat, etiam si reddat illicitam. Quod varijs exemplis confirmatur. Primum, excommunicatio iniusta est valida, si procedat à potestatem habente, propter quod timenda dicitur. Et maiori ratione absolutio à simili excommunicatione à pastore concessa, etiam si fortasse sit iniusta, valida est. Deinde, dispensatio in ieiunio, vel alia simili lege, non potest rectè sine causa fieri, & tamen si fiat valida est, dummodo fiat ex plena voluntate habentis potestatem. Et ex hoc exemplo sumitur noua ratio, nam quando defectus est tantum contra iustitiam legalem, & non includit iniuriam contra commutatiuam, non irritat actionem, ut ex dictis exemplis constat: sed indulgentiæ concessio, sine iusta causa, solum est contra iustitiam legalem, & rectam gubernationem: ergo.

Responderi potest, dispensationem in illis legibus non ex eo capite esse validam, sed quia est dispensatio tantum in iure humano, indulgentiam autem includere dispensationem in iure diuino. Sed hæc autem est petitio principij, aut oportet ostendere quod fit hoc diuinum ius, cui per indulgentiam derogatur. Nam, si dicatur esse prohibitio diuina de distribuendo, vel applicando thesauro sine huiusmodi causa, petitur principium: nam hoc est quod inquirimus, & oportet ostendere ubi fit hoc diuinum ius: præter hoc autem nullum aliud excogitari potest, cui indulgentia repugnet. Et præterea adhuc illo admissio, non videtur sufficiens ut talis actio irrita sit: nam collatio beneficii facta minus digno, vel etiam indigno (ut quidam volunt) valida est, quantum sit contra diuinum ius prohibens iniustam distributionem: ergo similiter erit in presenti valida dispensatio, tamen si iniusta: nam, si violatio iuris diuini contra iustitiam distributiua non irritat actionem, cur violatio diuini iuris, quæ per indiscretam indulgentiam fit, illam reddet intulidam, cum solum sit contra conuenientem liberalitatem, & ad summum contra iustitiam legalem? Tandem confirmatur ab inconuenienti: quia, si valor indulgentiæ penderet ex causa, vix possent pastores Ecclesiæ prudenter illam concedere, cum obscurissimum, & incertissimum sit de tali causa iudicium: & similiter fideles nunquam possent satis firma fiducia, & pacata conscientia indulgentias lucrari, aut de illis fidere: ergo ad vitanda hæc inconuenientia, verisimile est Christum Dominum dedisse Vicario suo hanc potestatem, ut ea vti non debeat nisi ex legitima causa: hæc enim non repugnat, & alias videtur vtrumque conueniens ad maius commune bonum.

Nonnulli antiqui dixerunt, piam causam non esse de substantia indulgentiæ, seu necessariam ad

Nunquam Valorem

1. Ratio i. dub.

Exempli idem confirmatur.

Confirmatio.

Indulgentiam debere concedi proportionatam ad causam.

An data proportio nata causa concessio indulgentiæ rectè fiat.